

Diskriminacija predstavlja nejednako postupanje prema osobi ili nekoj grupi na osnovu nekog njihovog ličnog svojstva, što za posledicu ima nejednakost u šansama da ostvare ustavom i zakonom zagarantovana prava. To je nejednako tretiranje, isključivanje, odnosno dovođenje u podređen položaj pojedinaca ili grupa koji se nalaze u istoj, sličnoj ili uporedivoj situaciji.

Diskriminacija Roma u Srbiji

Romska zajednica u Srbiji živi u atmosferi predrasuda i stereotipa, što potvrđuju izveštaji nacionalnih i međunarodnih organizacija. Diskriminativno ponašanje većinske zajednice i nasilje desničarskih grupa usmereno ka Romima je njihova svakodnevnica.

Diskriminacija i diskriminatorno postupanje predstavljaju neopravdano pravljenje razlike ili nejednako postupanje u odnosu na osobe ili grupe i članove njihovih porodica, na otvoren ili prikriven način, a koji se zasniva na rasi, boji kože, precima, državljanstvu, nacionalnoj pripadnosti ili etničkom poreklu, jeziku, verskim ili političkim ubeđenjima, polu, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji, imovnom stanju, rođenju, genetskim osobenostima, zdravstvenom stanju, invaliditetu, bračnom i porodičnom statusu, osuđivanosti, starosnom dobu, izgledu, članstvu u političkim, sindikalnim i drugim organizacijama i drugim stvarnim, odnosno pretpostavljenim ličnim svojstvima.

OBLICI DISKRIMINACIJE

Postoji više oblika diskriminacije i više načina diskriminacije. Najčešće govorimo o neposrednoj i posrednoj diskriminaciji, a poznajemo i institucionalnu i multipliciranu diskriminaciju, te različite pojavne oblike diskriminacije kao što su uznemiravanje, davanje povoda za diskriminaciju, viktimizacija, etničko profiliranje, govor mržnje i slično.

NEPOSREDNA DISKRIMINACIJA

Romkinja, učenica srednje škole, nije došla na maturski ples jer su roditelji ostalih učenika poručili da neće doći na svečani događaj ako ona i njeni najbliži budu tamo. U opisanom slučaju Romkinja je bila neposredno ili direktno diskriminisana. Tretirana je različito, odnosno nepovoljno, jer je bila Romkinja. Slučajevi neposredne diskriminacije česti su na područjima zapošljavanja, školovanja, kod pristupa uslugama i prilikom uključivanja u društveni život.

POSREDNA DISKRIMINACIJA

Roditelji učenika u jednoj osnovnoj školi protivili su se zajedničkoj nastavi dece koja pripadaju većinskom narodu i romske djece. Njihov je stav bio da je u školi previše romske dece. Direktor je obavestio nadležno ministarstvo o rastućim nesuglasicama, a ministarstvo je problem rešilo tako što je uspostavljen poseban model nastave, koja za neke predmete dozvoljava podelu učenika u grupe u skladu sa razinom znanja i uspeha učenika iz tih predmeta. Opisani model obrazovanja primer je posredne diskriminacije. Naime, do diskriminacije može doći pri upotrebi na prvi pogled neutralnih kriterijuma koji su jednaki za sve, ali se u praksi pokaže da primena tih kriterijuma ima diskriminatoran efekat na određene ljude ili grupe koje primena tih kriterijuma pogodi više nego druge. U navedenom je primeru znanje učenika naizgled neutralno merilo, koje romske učenike (koji su prema svim karakteristikama u jednakom položaju kao i učenici većinske zajednice) postavlja u nepovoljniji položaj jer je u nižim razredima za njihov (ne)uspeh odlučujuće njihovo lošije znanje većinskog jezika.

INSTITUCIONALNA DISKRIMINACIJA

Primer institucionalne diskriminacije mogu biti i nezadovoljavajući propisi i institucionalna rešenja koja određenim društvenim grupama otežavaju ili u potpunosti onemogućavaju ostvarivanje prava. Takvi su primeri loš pristup prostorima, dobrima i uslugama za invalidne osobe (nedostatak liftova, odgovarajućih zamena za stepenice, natpisa u Braillevom pismu ili zvučnih zapisa i sl.) ili nepostojanje medijskih sadržaja na jezicima pripadnika manjinskih zajednica)

Multiplikirana ili višeslojna diskriminacija

Odnosi se na one slučajeve diskriminacije u kojima je individua diskriminirana na osnovu više ličnih karakteristika – naprimer, na osnovu toga što je žena i bivša zavisnica; pripadnica određene etničke grupe i osoba sa invaliditetom itd. Višeslojna diskriminacija, koju neki označavaju i izrazom intersekcijaska, odnosno diskriminacija preseka, jeste ona vrsta diskriminacije kod koje istovremeno deluje više razloga za razlikovanje. Za pojedinca/pojedinku ona stvara novu situaciju, odnosno presek, koji je istovremeno kombinacija više ličnih karakteristika. Kod višeslojne diskriminacije pol ima posebnu ulogu jer su žene, pripadnice marginalizovanih grupa, na mnogim područjima izloženije diskriminaciji od muškaraca. Postoje, takođe, područja gde su muškarci češće žrtve diskriminacije – naprimer, mlađi muškarci, pripadnici etničkih manjina, češće su žrtve policijskog nasilja nego žene.

Slučaj diskriminacije u saopštenju opštine Babušnica

Opština Babušnica objavila je vest o rođenju bebe u jednom selu, ističući njenu nacionalnu pripadnost većinskom stanovništvu Srbije.

Saopštenje Opštine Babušnica od 13.03.2022. godine je objavljeno na zvaničnoj opštinskoj Facebook stranici pod naslovom "U selu Bratiševac posle 15 godina rođena beba srpske nacionalnosti". U tekstu se navodi: "Opština Babušnica duži niz godina suočava se sa padom nataliteta. U selu Bratiševac posle 15 godina rođena je beba srpske nacionalnosti. Kroz mere populacione politike lokalna samouprava nastoji da pronađe način da pomogne mladim roditeljima. Predsednica opštine Babušnica posetila je porodicu u Bratiševcu i uručila poklon paket za bebu.

Od početka 2022. godine na teritoriji opštine Babušnica rođeno je 11 beba."

(Pravna kvalifikacija) U samom tekstu i naslovu, došlo je do povrede Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, koji u članu 17 propisuje "zabranjena je obrada kojom se otkriva rasno ili etničko poreklo, političko mišljenje, versko ili filozofsko uverenje ili članstvo u sindikatu, kao i obrada genetskih podataka, biometrijskih podataka u cilju jedinstvene identifikacije lica, podataka o zdravstvenom stanju ili podataka o seksualnom životu ili seksualnoj orijentaciji fizičkog lica." Srpska nacionalna pripadnost nije bila od značaja za sprovođenje mere populacione politike u konkretnom slučaju. Kako je za samu meru nacionalnost irelevantna, Alijansa je smatrala da je obaveza opštine da se suzdrži od izjava koje mogu biti pogrešno protumačene, jer ne doprinose načelu ravnopravnosti na kojima se zasniva ustavno uređenje.

https://www.diskriminacija.ba/sites/default/files/O_diskriminaciji_-_prirucnik.pdf

Brošura Alijanse